

Iets neerzetten dat er nog niet was

Parasiet, 2012

Kunstenares **Marianne Lammersen** (1984) was in 2012 de eerste winnaar van de Frans de Wit-prijs. Ze kreeg de prijs voor haar werk 'Parasiet', bestaande uit hark- en schotelantennes 'woekierend' in een boom. 'Dat ik de prijs won was totaal onverwachts, maar superleuk voor mij als beginnend kunstenaar.'

Feico Hoekstra, toenmalig curator van Beelden in Leiden, had zijn zinnen gezet op een bestaand werk van Marianne, 'Onkruid vergaat niet' Het bestond uit hark- en schotelantennes die als onkruid over daken van huizen woekerden.

'Dat werk was helaas niet beschikbaar', vertelt ze. 'Toen heb ik een nieuw, soortgelijk werk gemaakt: Parasiet. In plaats van een dak, koos ik een boom tot "leidend voorwerp" te maken van mijn ingreep. De sokkel onder de boom bleef, maar stond leeg. Dat pakte heel goed uit.'

Marianne over Frans de Wit

In 2012 kende Marianne het werk van Frans de Wit nog niet. 'Toen ben ik pas gaan kijken wie hij was en wat hij maakte. Frans is een beeldhouwer *pur sang*, van een uitstervende generatie die monumentaal werkt met gigantische stalen constructies en andere traditionele materialen. Frans' werk is zo machtig – ik denk dan aan "Klimwand" en "Dubbele schijf met trap in grofpuinheuvel" in Spaarnwoude – dat is waanzinnig. Ontzettend krachtig. Een kunstmatige berg van betonblokken, gegoten in mallen die van natuursteen zijn afgenomen. En die kunstmatige berg staat op een berg die is ontstaan op een vuilnisbelt – een neplandschap waar hij een neplandschap aan heeft toegevoegd. Dat vind ik een goede vondst én humoristisch.'

Marianne Lammersen met Frans de Wit-prijs, 2012

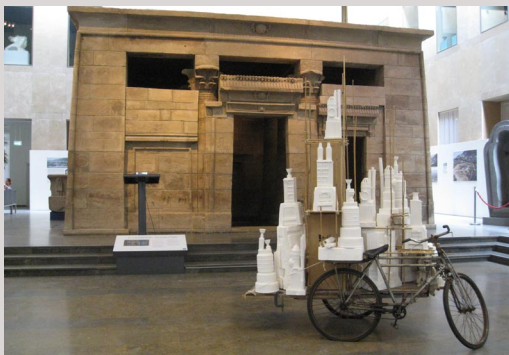
Marianne noemt in dit verband ook de kunstenaar Herbert Nouwens, die vergelijkbaar groots werk maakt. 'In IJmuiden, waar ik woon, kom ik dagelijks langs zijn beeld "Fuga". Zestien meter hoog verrijzen daar twee verwrongen stalen armen die worstelen, en tegelijkertijd - in mijn beleving - ook met elkaar dansen. Dat hele robuuste, stoere, zware, verroeste bruine metaal dat ook zo heel licht kan lijken – dat vind ik prachtig. Dat doet het werk van Frans de Wit in Spaarnwoude ook. Als ik dat zie – dat enorme, dat machtige – dan *voel* ik gewoon het genoegen dat Frans moet hebben gehad toen het er eenmaal stond. Wat ik ook goed herken in zijn manier van werken is het allemaal *zélf* willen doen, de controle houden over het proces. Een beeld ontstaat organisch, vormt zich onder je handen. In zo'n maakproces kan je ook toevalligheden omarmen, een afslag nemen als die zich voordoet.'

Publieksprijs

De vakjury waardeerde de humor in het werk en de manier waarop het de voortrazende technologie aan de kaak stelde. 'Ook vonden ze mijn keuze voor een boom als onderdeel van het kunstwerk origineel. Ik vond dat mooi, dat die bewuste keuze voor een andere aanpak gezien en gewaardeerd werd. En dat ik ook nog de publieksprijs won, was helemaal geweldig.' Onderdeel van de prijs was een expositie naar keuze in het LUMC-ziekenhuis of in het Achmea-gebouw bij Leiden Centraal. Marianne koos voor Achmea, waar zij een solotentoonstelling zou doen en waar men werken van haar zou aankopen. Echter voor het zover kwam, cancelde Achmea het eigen kunstproject waar Marianne deel van uit zou maken. 'Dat was grote pech, maar uiteindelijk kon ik nog meedoen met een groepstentoonstelling in het LUMC. En in 2013 deed ik weer mee aan Beelden in Leiden. Toen kozen het Volkenkundig Museum en het Rijksmuseum van Oudheden werken van mij om bij hen tentoon te stellen. Dat was te gek, dus je hoort mij niet klagen!'

China

Rode draad door Mariannes werk is de onderzoekende vraag "Wie zijn wij in relatie tot de omgeving die continu verandert?" 'Dat wil ik in beelden vangen, en hoe ik dat doe – collage, tekening, beeld, installatie – is afhankelijk van wat de situatie verlangt.' Eind 2012 werkte ze vier maanden in China, in de stad Xiamen. Daar zocht ze naar beelden voor een maatschappij in transitie. 'In China leek dat harder te gaan dan waar ook ter wereld, een non-stop beweging. Daar staat tegenover dat Chinezen ook heel traditioneel blijven. Die parallelle werelden wilde ik vastleggen. Het werd een transportfiets, beladen met keramische gebouwen die ik liet maken in een porseleinfabriek en spullen die ik op straat vond.'

Balancing on Trembling ground, 2012

On The Line, 2020

Voor de IJsselbiënnale 2020 maakte Marianne 'On The Line', zeven sculpturen van een skyline samengesteld van bekende gebouwen in IJsselsteden, waarbij het water van de IJssel van laag naar hoog gaat en de skyline langzamerhand opneemt. 'Het werk bestond gedeeltelijk uit textiel, dus is een deel al vergaan. Jammer, maar het moiré effect van overlappende lappen, dat de vlakken doet bewegen als je er onderdoor loopt, kon ik alleen met textiel goed bereiken. Daar doe ik geen concessies aan.'

Uitdagen

Uiteraard is ook de vraag van de opdrachtgever bepalend voor de vorm die Marianne kiest: 'Die kan me uitdagen iets nieuws te maken met een nieuw materiaal en in een vorm die ik nog niet eerder heb gebruikt. Ik werk dan ook met steeds wisselende materialen: keramiek, geblazen glas, textiel – ik hou van ambachtelijke, trage wordingsprocessen.' Zo maakte ze voor de Papierbiënnale 2022 "Zachte Landing": een transparant skelet van haar ouderlijk huis op een ronde tafel, verbonden met een grote halve bol die aan een spiegelen plafond is bevestigd. Het geheel is gemaakt van (snel)wegen die ze uit landkaarten sneed. 'Dat was inderdaad monnikenwerk. Ik vind het mooi dat ik daarbij al die wegen daadwerkelijk heb aangeraakt.'

In het moment

Ze noemt in dit verband de Koreaanse kunstenaar Do Ho Suh, die frotteren als techniek gebruikt. Hij legt papier op een ondergrond en gaat daar met potlood overheen, zodat er een structuur verschijnt. 'Hij deed dat met de muren, vloeren en plafonds van ruimtes waar hij gewoond heeft. En dat in drie lagen. Hierdoor heeft hij zijn huis driemaal van binnen aangeraakt en gevoeld. Dat grijpt me aan. De tijd wordt voelbaar, alsof hij langzaam afscheid nam van die plekken. Vervolgens haalde hij alles los, en bouwde deze ruimtes in zijn studio na door zijn *frottages* op houten constructies te plakken en deze weer als bouwpakketten in elkaar te zetten. Mij gaat het vooral om dat één worden met een plek, juist door dat maakproces. Dat monnikenwerk, die vertraging en dat *in het moment* zijn.'

Voor Marianne is de essentie van het kunstenaarschap dat je iets neerzet dat er nog niet was, maar dat er wel moest komen. Iets wat jij hebt bedacht en dat je met eigen handen of met een team hebt gemaakt. 'Dat er een beeld verschijnt dat enerzijds krachtiger is dan taal, maar anderzijds ook openstaat voor interpretatie – net als poëzie. Daar word ik heel blij van.'

www.mariannelammersen.nl

Zachte Landing, 2022